

T6 TAASJÄRVEN ITÄPUOLEN ASEMAKAAVA LUONTOSelvITYKSEN PäIVITYS

Marko Vauhkonen

31.5.2022

T6 TAASJÄRVEN ITÄPUOLEN ASEMAKAAVA

LUONTOSELVITYKSEN PÄIVITYS

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Aineisto ja menetelmät	4
3 Tulokset	6
3.1 Viitasammakko.....	6
3.2 Pesimälinnusto.....	6
3.3 Lahokaviosammal	7
4 Yhteenveto ja suositukset	9
5 Lähteet ja kirjallisuus.....	9

Kansi: Lehtopöllön pesimäympäristöä Itä-Taasjärven alueella. Valokuva © Marko Vauhkonen.

Pohjakartat © Maanmittauslaitos.

1 JOHDANTO

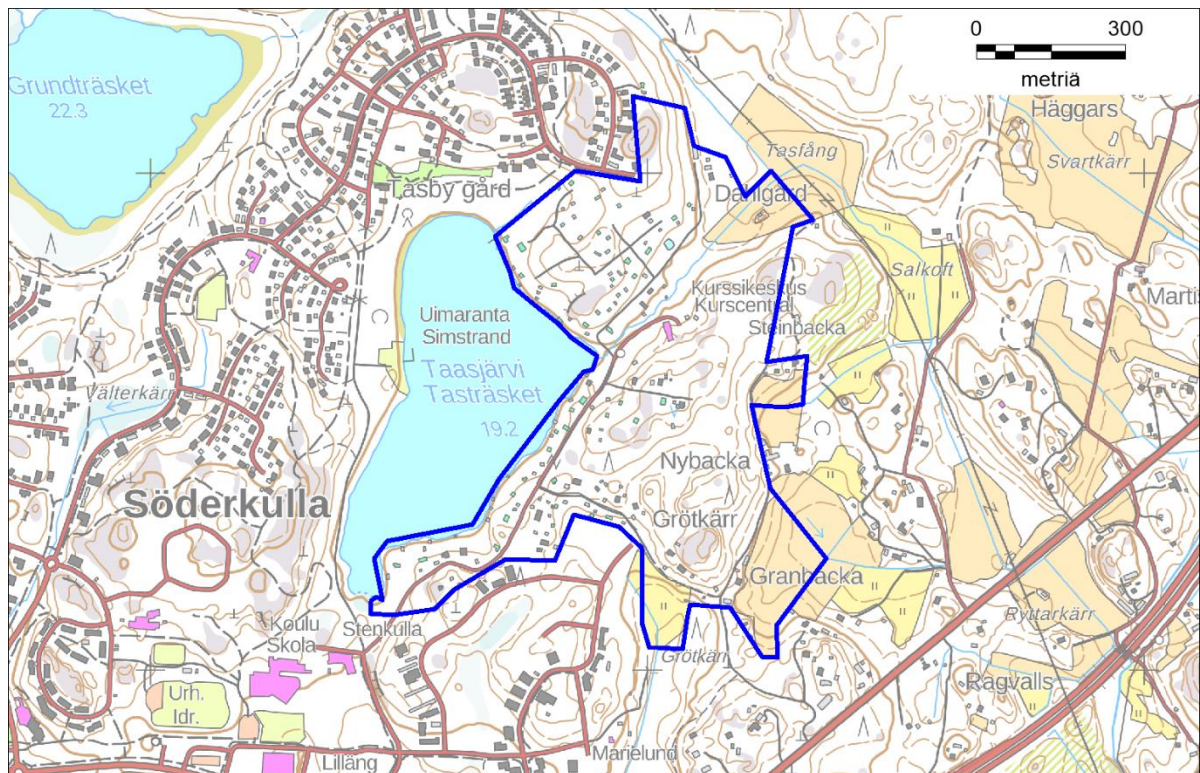
Sipoon kunta laatii asemakaavaa Söderkullassa sijaitsevan Taasjärven itäpuolelle. Kaavoitusta varten on tehty luontoselvitys vuonna 2016 (Lammi & Vauhkonen 2017).

Vuoden 2016 selvitysraportissa todettiin elinympäristön laadun perusteella, että viitasammakon esiintyminen on mahdollista Taasjärven eteläpäässä, mutta varsinaista lajin inventointia ei tuolloin tehty. Sipoon kunta päätti tilata luontoselvityksen täydennyksenä Taasjärven eteläpään viitasammakkoselvityksen. Lisäksi toimeksianto käsitti pesimälinnustoselvityksen päivityksen.

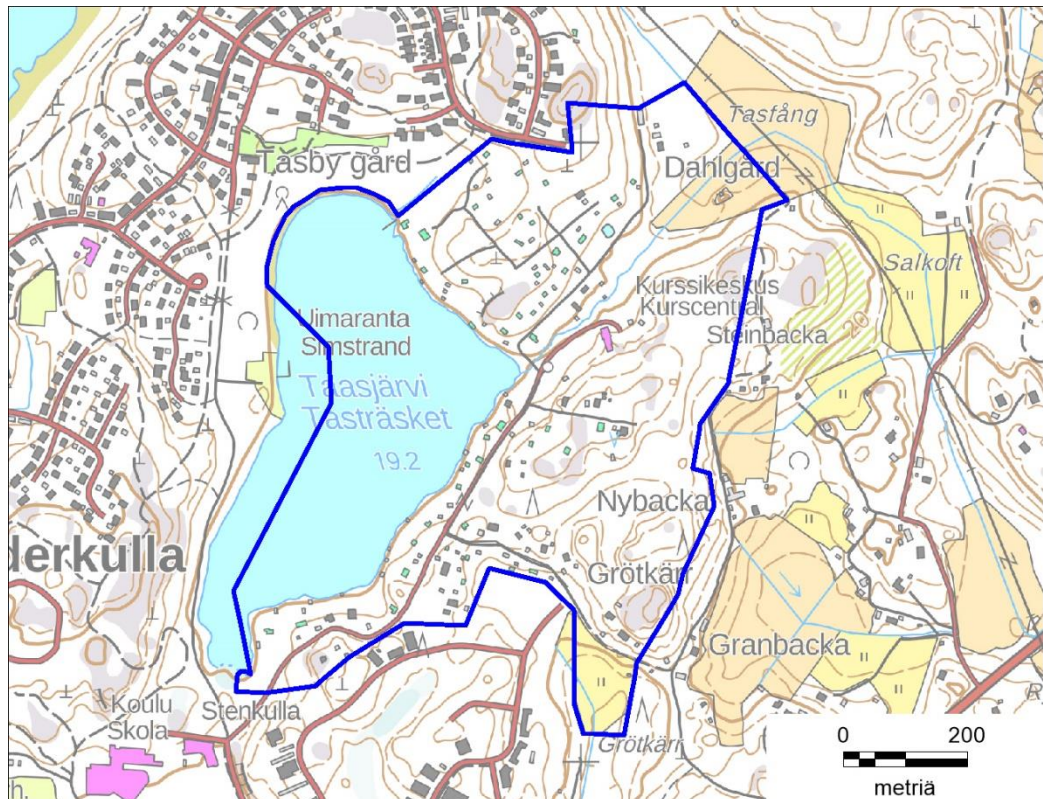
Vuoden 2021 selvitysalueen (kuva 1) pinta-ala on 48,2 ha. Selvitysalueen raja on hieman laajempi kuin asemakaava-alueen; kaava-alueen lopullinen rajausta tarkentuu suunnittelun edetessä.

Sipoon kunta päätti vuonna 2022 tilata luontoselvityksen täydennyksenä myös laihokaviosammalten inventoinnin. Työn selvitysalueen raja ilmenee kuvasta 2.

Luontoselvityksen päivitystyön on tehnyt Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ssä biologi, FM Marko Vauhkonen.

Kuva 1. Vuoden 2021 selvitysalueen (viitasammakko ja pesimälinnusto) sijainti ja raja (sininen viiva).

Kuva 2. Vuoden 2022 selvitysalueen (lahokaviosammal) sijainti ja rajausta (sininen viiva).

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Taasjärveltä ei ole tallennettu viitasammakko- tai lahokaviosammalhavaintoja Suomen Lajitietokeskuksen tietokantaan. Linnuston osalta lähtötietoina oli käytettävissä vuoden 2016 selvitys (Lammi & Vauhkonen 2017) sekä asemakaavan asukaspalautteissa mainittuja havaintoja.

Viitasammakko

Viitasammakkoselvityksen maastotyöt tehtiin lajin soidin- ja kutuaikana 2. ja 9.5.2021. Inventointi tehtiin ympäristöhallinnon julkaisemien ohjeiden (Nieminen & Ahola 2017, Sierla ym. 2004) mukaisesti. Koiraiden soidinääntelyä kuunneltiin sääoloiltaan sopivina iltoina, jolloin viitasammakoiden soidin on voimakkaimmillaan. Havainnointi ajoittui käynneillä klo 21.00–23.30 väliselle ajalle. Sää oli molempina selvityskertoina riittävän hyvä viitasammakoiden havainnoinnin kannalta (lämpötila välillä +2 – +9 °C, tuuli 2–4 m/s, ensimmäisellä käynnillä selkeää–puolipilvistä ja toisella käynnillä pilvistä, poutaa).

Inventoinnissa koiraiden ääntelyä kuunnellaan noin 10–20 metrin etäisyydellä rantaviivasta niin, ettei mahdollinen soidin häiriinny. Havaitut viitasammakkoyksilöt paikannetaan GPS-laitteen avulla ja arvioidut yksilömäärät kirjataan muistiin.

Havaintojen ja luontotyyppien esiintymisen perusteella rajataan lajin lisääntymispaiikat. Viitasammakon levähdyspaikat eivät ole yksiselitteisesti määritettävissä, vaan niiden rajaukset ovat tulkinnanvaraisia (Nieminen & Ahola 2017).

Pesimälinnusto

Yleispiirteisen pesimälinnustoselvityksen tavoitteena oli selvittää ns. huomionarvoisten lajien (ks. jäljempänä) ja pesivälle linnustolle tärkeiden kohteiden esiintyminen selvitysalueella. Laskennoissa ei pyritty selvittämään yleisten lintujen parimääriä tai reviirien sijaintia. Selvitys tehtiin Helsingin yliopiston eläinmuseon (nyk. Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus) kartoituslaskentaohjeiden (Koskimies & Väisänen 1988) maastotyömenetelmää soveltaen. Menetelmä perustuu lintujen reviirikäyttäytymiseen.

Lintulaskennat tehtiin 17.4., 22.5. ja 12.6.2021. Ne ajoituivat klo 3.30–9 välille. Sää oli kaikkina laskentakertoina hyvä linnuston havainnoinnin kannalta (lämpötila välillä +6 – +17 °C, tuuli 2–4 m/s, selkeää–puolipilvistä–pilvistä ja poutaa). Yksityisiä piha-alueita havainnoitiin ainoastaan reunoilta kiikaroimalla ja kuuntelemalla.

Laskennoissa merkittiin muistiin kaikki tavatut lintulajit sekä kartoille huomionarvoisten lintujen havaintopaikat käyttämällä Koskimiehen & Väisäsen (1988) ohjeen mukaisia merkintätapoja. Huomionarvoisia lintuja olivat seuraavat:

- erityisesti suojeltavat ja muut uhanalaiset lajit
- silmälläpidettävät lajit
- alueellisesti uhanalaiset lajit
- lintudirektiivin liitteen I lajit
- Suomen erityisvastuulajit
- tikat lukuun ottamatta yleistä käpytikkaa
- petolinnut
- merkittävien elinympäristöjen, esim. lehtojen ja vanhojen metsien, ilmentäjälajit.

Maastotoissa käytettiin GPS-paikanninta (Garmin 62s), jolla havaintopaikat voitiin paikantaa riittävällä tarkkuudella.

Tulokset tulkittiin ns. maksimiperiaatteen mukaisesti, jolloin reviiriksi tulkittiin yksikin pesintää ilmaiseva havainto (parit, laulavat koiraat, varoittelevat yksilöt jne.) lajille sopivassa ympäristössä. Tulosten perusteella rajataan linnustollisesti merkittävät alueet tai kohteet.

Lahokaviosammal

Lahokaviosammalselvityksen maastotyöt tehtiin 2.5.2022. Selvitysalueen metsäiset osat käveltiin kattavasti läpi samalla etsien lajin kasvupaikaksi sopivia lahokantoja, -maapuita tms. Sopivat kohteet tarkistettiin huolellisesti lahokaviosammalten itiöpesäkkeiden ja itujuväsryhmien (protoneemagemmat) löytämiseksi. Työssä käytettiin tarvittaessa otsalamppua ja luppia. Maastossa todetut kasvupaikat pai-

kannetaan GPS-laitteella (Garmin 62s) ja niistä otetaan valokuvia. Esiintymistä kirjataan muistiin sanallinen kuvaus (esiintymän laatu ja runsaus, kasvualustan tyyppi ja ominaisuudet jne.).

3 TULOKSET

3.1 Viitasammakko

Selvitysalueella on viitasammakolle sopivaa lisääntymisympäristöä ainoastaan Taasjärven eteläpäässä. Kohteella ei tehty havaintoja soidintavista viitasammakkokoiraista kevään 2021 selvityksessä. Tuloksen perusteella asemakaava-alueella ei ole lajin lisääntymispaikkoja. Johtopäätöstä voidaan pitää luotettavana, sillä inventointikertoja oli kaksi, ne ajoittuivat lajin soidinkaudelle ja sääolot olivat käyntien aikana riittävän hyvät.

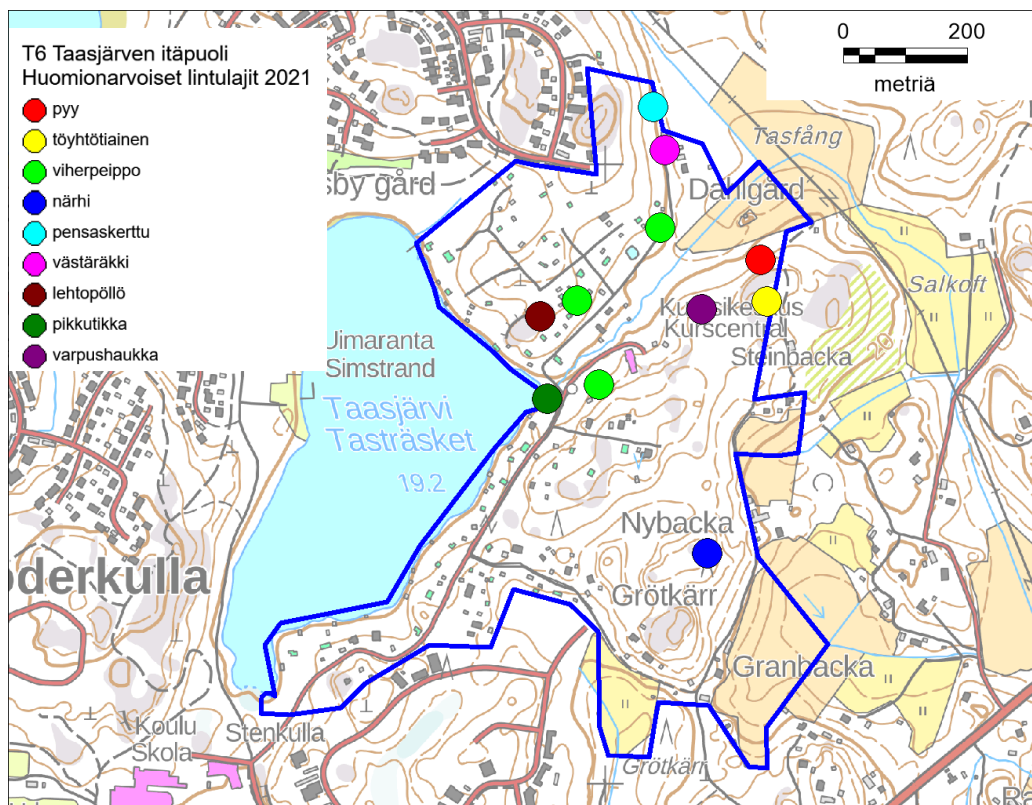
3.2 Pesimälinnusto

Vuoden 2021 lintulaskennoissa todettiin selvitysalueella pesivänä tai reviirillä seuraavat 44 lajia: harmaasieppo, hernekerttu, hippiäinen, kalalokki, keltasirkku, kirjosiieppo, kuusitiainen, käki, käpytikka, laulurastas, lehtokerttu, lehtokurppa, lehtopöllö, leppälintu, metsäkirvinen, mustapääkerttu, mustarastas, närhi, pajulintu, peippo, pensaskerttu, peukaloinen, pikkutikka, punakylkirastas, punarinta, punatulkku, puukiipijä, pyy, rantasiipi, rautiainen, räkättirastas, sepelkyyhky, sinisorsa, sinitäinen, sirittäjä, talitiainen, telkkä, tilitalti, töyhtötiainen, varis, varpushaukka, viherpeippo, vihervarpunen ja västäräkki.

Tavattu lajisto oli hyvin samankaltainen kuin vuoden 2016 selvityksessä (Lammi & Vauhkonen 2017). Kokonaislajimäärä oli vuonna 2021 hieman suurempi, sillä laskennoissa havaittiin keltasirkku, lehtokurppa, lehtopöllö, pikkutikka ja vihervarpunen, joita ei tavattu vuonna 2016. Toisaalta vuonna 2016 pesimälinnustoon kuuluneet kultarinta ja palokärki jäivät puuttumaan vuonna 2021. Osa vuosien välisistä eroista saattaa selittyä sillä, että selvitysalueen raja-alue on muuttunut.

Pääosa selvitysalueen linnuista on Etelä-Suomessa yleisiä havu- ja sekametsien sekä maatalousympäristöjen lajeja (ks. Valkama ym. 2011). Ns. Punaisen kirjan (Hyvärinen ym. 2019) lajeja tavattiin reviirillä kuusi. Uhanalaiseksi luokiteltuja ovat pyy ja töyhtötiainen (luokka VU, vaarantunut) sekä viherpeippo (luokka EN, erittäin uhanalainen). Silmälläpidettäviä (luokka NT) lajeja tavattiin kolme: närhi, pensaskerttu ja västäräkki.

Uhanalaisten ja silmälläpidettävien sekä muutamien muiden huomionarvoisten lintulajien reviirien tai havaintopaikkojen sijainti ilmenee kuvasta 3. Tulosten perusteella ei katsottu perustelluksi rajata linnustollisesti arvokkaita kohteita. Useimpien varpuslintulajien reviirien ja pesäpaikkojen sijainti vaihtelee vuodesta toiseen.

Kuva 3. Uhanalaisten ja silmälläpidettävien sekä eräiden muiden huomionarvoisten lintulajien reviirien tai havaintopaikkojen sijainti vuonna 2021.

3.3 Lahokaviosammal

Selvitysalueella ei tehty havaintoja lahokaviosammalesta kevään 2022 inventoinnissa. Alueen metsissä ei pääsääntöisesti ole sopivaa lahopuuta tai se ei ole vielä lahoasteeltaan lajille soveltuvaa (mm. puiden kannot). Lahokaviosammalelle hyvin soveltuvaa elinympäristöä on ainoastaan Taasjärven laskupuron lehto, joka on rajattu asemakaavan luontoselvityksessä (Lammi & Vauhkonen 2017) arvokkaaksi luontokohteeksi. Tällä alueella on järeitä, pitkälle lahonneita kuusen kantoja sekä lahoasteeltaan vaihtelevia maapuita, jotka soveltuvat lahokaviosammalen kasvu- paikoiksi (kuva 4).

Kuva 4. Taasjärven laskupuron lehto on lahokaviosammalelle soveltuvaa lahopuustoista metsää. Lajia ei kuitenkaan tavattu alueelta vuoden 2022 inventoinnissa. Valokuvat © Marko Vauhkonen.

4 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Taasjärven eteläpäässä ei todettu viitasammakon soidinpaikkaa, joten lajin huomioiminen asemakaavassa ei ole tarpeen.

Selvitysalueella todetut huomionarvoiset lintulajit ovat seudulle tyypillisiä ja yleisiä ja osa melko runsaitakin (Valkama ym. 2011). Useimpien varpuslintujen huomioiminen kaavallisilla ratkaisuilla on vaikeaa, sillä niiden reviirien ja pesäpaikkojen sijainti vaihtelee tyypillisesti vuosittain. Esimerkiksi viherpeippo ja västäräkki ovat kulttuurimaisemissa ja rakennetuilla alueilla viihtyviä lajeja. Selvitysalueen itä-koillisosassa tavattiin metsälajeja (pyy, töyhtötiainen, varpushaukka), joiden esiintyminen edellyttää laajemman yhtenäisen metsäalueen säilymistä.

Lahokaviosammalselvityksessä ei tehty havaintoja lajista. Kaavan luontoselvityksessä (Lammi & Vauhkonen 2017) arvokkaaksi luontokohteeksi rajattu Taasjärven laskupuron lehto on selvitysalueen ainoa lahokaviosammalelle hyvin soveltuva kohde. Arvokkaille luontokohteille ei tulisi osoittaa nykytilannetta muuttavaa maankäyttöä.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A: 1988: Maalintujen kartoituslaskentaohjeet. – Teoksessa: Koskimies, P. & Väisänen, R. A. (toim.): Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki, ss. 58–70.
- Lammi, E. & Vauhkonen, M. 2017: T6 Itä-Taasjärvi ja K8 B Hiekkämäki. Asemakaavojen luontoselvitys. – Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 39 s.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109:1–196.
- Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki. – Verkkosoitteessa <<http://atlas3.lintuatlas.fi>> (viitattu 10.8.2021).